

СТАТЕВО – ВІКОВА СТРУКТУРА КОНЕЙ В АМАТОРСЬКОМУ СПОРТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.Г. Харченко, студент, skorpion12skorpion95@gmail.com

Науковий керівник – к. с.- г. н., доцент Соболев О.М.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

В статті розглянуто особливості статево – вікової структури коней, які використовувалися в аматорських кінноспортивних змаганнях протягом 2014-2016 років. Найбільш широко представленою групою поголів'я були коні української верхової породи, які склали 43,2% поголів'я. Наступне місце за чисельністю займають коні західноєвропейських порід (32,8%). Встановлено, що переважна більшість коней (75,0%) використовувалася в змаганнях з конкуру. Відмічено нерівномірність статевої структури поголів'я, в конкурі кобили склали 33,3%, у виїзді 18,2% поголів'я. Середній вік конкурних коней склав 11,18 – 12,18 років, виїздових 12,22 – 13,50 років.

Ключові слова: коні, породи, кінний спорт, конкур, виїздка, стать, вік.

Постановка проблеми. За даними Федерації кінного спорту України, розвиток кінного спорту викликав збільшення кількості коней спортивного напрямку використання [1]. N. Voss вважає, що в сучасному кінному спорті найбільш розповсюдженою групою тварин є мерини порід німецької або західноєвропейської селекції, так як прогноз спортивної роботоздатності для меринів завжди вище для мерина, ніж жеребця [2].

Жеребці використовуються рідше, хоча саме вони мають потребу в оцінці спортивної працездатності для відбору в племінний склад. Ще менше використовують кобил - майбутніх маток, тому урахування впливу статевої приналежності коней є актуальним. Не менш важливим фактором впливу на спортивну працездатність надає і вік коня [3]. Отже, існує проблема визначення урахування вікових і статевих характеристик в селекції коней спортивного напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Г. Ленякіна, Е.С. Романов, Г.Ф. Сергієнко відзначають, при здійсненні відбору, особлива увага

приділяється ознаками, розвиток яких найбільш пов'язаний з працездатністю, витривалістю і здоров'ям [4]. У всіх випадках переслідують одну і ту ж мету - виявлення коней, що відрізняються більш високою спортивною роботоздатністю. О. В. Заєц, Л. М. Линник, Т. А. Ковалевская вважають, що для успішної селекційної роботи з породами спортивного призначення на будь-якому рівні необхідна кількісна оцінка впливу різних чинників на прояв господарсько-корисних ознак [5].

Фактор віку, в якому кінь брав участь в змаганнях на думку В.А. Корнілова, М.В. Бородкіна та Е.Ф. Сизова, впливає на розвиток усіх ознак (за винятком довжини тулуба) і їх зміну з достовірністю $P \geq$ від 0,99 до 0,999. [6].

У німецькому кіннозаводстві вік і стать коня вважають значущими факторами спортивної роботоздатності. З приводу порівняння спортивної працездатності жеребців, меринів і кобил однозначних висновків немає, але, як показує практика, в виїзді перевагу надають жеребцям, в триборстві меринам, в конкурі не відзначають будь-яких переваг [3].

Вікові особливості спортивних коней пов'язані з їх породної належністю. За даними І.І. Сікорської, коні, які виступають в конкурі, мають середній вік 10 років. При цьому максимальний вік відзначений у коней голштинської породи (11 років), найменший - у тракененській і ганноверській (10 років). З числа коней, які виступають у виїзді, максимальний вік мають коні будьоннівської породи (13 років), найменший - російської верхової (10 років). В середньому вік коней, які виступають в виїзді, дорівнює 11 рокам [7].

В зв'язку із збільшенням питомої ваги коней старшого віку загострилася увага до змін їх стану здоров'я. К. Malinowski вважає, що коней не вважають старими, поки їм не виповниться 20, багато коней успішно виступають в віці 13 - 18 років навіть на вищих рівнях спортивних змагань. По мірі старіння коней старше 20 років їх максимальна аеробна здатність знижується [8].

Тем не менш, К. Briggs зазначає, що значна кількість коней залишаються активними і корисними і в 20, і навіть в 30 років, хоча вікові коні болем схильні

до захворювань. Старі коні вимагають більш високих витрат на утримання, ніж молоді тварини, але компенсують це за рахунок зрілого характеру і досвіду [9].

Ю. Кузнєцова відмічає, що вже на Олімпійських іграх 1952 - 1964 років середній вік коней-переможців становив: у виїзді - 12,5 років, в конкурі - 10,5 років, у триборстві - 9,2 років. Зниження термінів пов'язане зі збільшенням травматизму і характерно для всіх порід, вищу же працездатність (пік) коні проявили: в виїзді - у віці 10 років, в конкурі - 8,2 роки, в триборстві - 6,6 роки [10]. Як зазначають тренери, кожний рік спортивної кар'єри лише додає цінності спортивному коню, що спостерігається навіть у молодняку, де різниця між крайніми групами становить 2-3 роки. Так, у дослідженнях Н. Д. Косульнікової, показники оцінки спортивних якостей молодняку покращувалися з віком і в міру збільшення інтенсивності тренувань та набуття досвіду[11].

Постановка завдання. Аналіз досліджень і публікацій показує, що спортивна роботоздатність коней визначається багатьма факторами, серед яких важливим являються вік та стать коня. Саме багатofакторний вплив на спортивну роботоздатність ускладнює відбір в спортивному конярстві та прогнозування спортивної кар'єри коня. Виходячи з актуальності цих питань, метою наших досліджень була оцінка спортивного використання коней в залежності в їх віку та статі в умовах аматорського конярства.

Матеріали і методика досліджень. Матеріалом для проведення досліджень були дані про результати участі коней у кінноспортивних змаганнях різного рівня, де приймали участь представники Федерації кінного спорту Херсона і області протягом 2014 – 2016 років. Весь масив був розбитий на 4 групи за породною належністю: українська верхова, західноєвропейські породи (вестфальська, ганноверська, ольденбургська), будьонівська та рисисті породи і помісі. Досліджувалися показники статевої структури та вікової мінливості з використанням загальноприйнятих технологій.

Статистична обробка отриманих даних проведена з використанням програми Microsoft Excel за допомогою біометричного аналізу

Результати досліджень. Досліджене поголів'я характеризується різноманітним походженням – представлені з ними включає 44 голови (рис. 1). Найбільша кількість коней (75,0%) приймала участь в змаганнях з конкуру, в змаганнях з ви їздки брали участь лише представники української верхової та західноєвропейських порід.

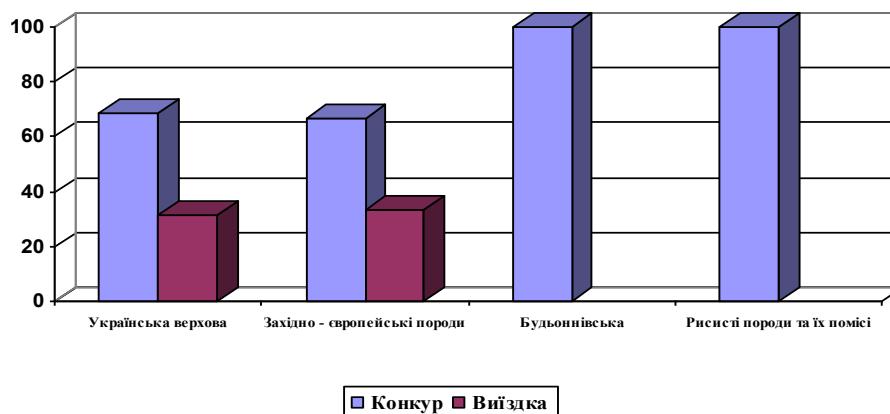

Рис. 1. Розподіл коней за видами змагань за породною належністю

Згідно даних таблиці 1, для поголів'я конкурних коней характерний нерівномірний статевий розподіл – кобили складають лише 33,33% від всього масиву коней і вони, в середньому на 1,00 рік були старше, ніж жеребці.

Таблиця 1

Характеристика які приймали участь в змаганнях з конкуру

Порода	Загальна кількість, гол.	Жеребці та мерини		Кобили	
		кількість, гол.	середній вік, років	кількість, гол.	середній вік, років
Українська верхова	13	9	11,11±1,70	4	11,50±2,08
Західно європейські породи	9	6	9,17±1,61	3	10,00±3,33
Будьоннівська	5	3	12,33±1,11	2	14,50±0,50
Рисисті породи та їх помісі	6	4	13,50±1,00	2	14,50±0,50
Всього	33	22	11,18±2,11	11	12,18±2,53

Для дослідженого поголів'я в середньому вік складав $12,2 \pm 2,53$ років для кобил та $11,2 \pm 2,11$ років для жеребців та меринів. Найстарішими з представлених груп були кобили будьоннівської та рисистих порід, наймолодшою – жеребці західноєвропейських порід.

Для виїздових коней, за даними табл. 2, статевий розподіл характеризується ще більшою нерівномірністю – питома доля кобил склала лише 18,18%.

Таблиця 2

**Розподіл коней різних порід які приймали участь
в змаганнях з виїздки**

Порода	Загальна кількість, гол.	Жеребці та мерини		Кобили	
		кількість, гол.	середній вік, років	кількість, гол.	середній вік, років
Українська верхова	6	5	$12,20 \pm 2,24$	1	16,0
Західно європейські породи	5	4	$12,25 \pm 2,50$	1	11,0
Будьоннівська	0	-	-	-	-
Рисисті породи та їх помісі	0	-	-	-	-
Всього	11	9	$12,22 \pm 1,82$	2	$13,50 \pm 1,67$

Кобили були старшими за жеребців та меринів в середньому на 1,28 роки, середній вік жеребців та меринів різної породної належності був практично однаковим.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Більшість коней дослідженого поголів'я використовувалася в конкурі (75,00%) та була представлена жеребцями та меринами (70,45%). Найбільш широко

представленою групою поголів'я були коні української верхової породи, які склали 43,2% поголів'я. Наступне місце за чисельністю займають коні західноєвропейських порід (32,8%).

В кінному спорті найбільш ефективним віком використання коней вважають період 8 – 15 років. Середній вік конкурних коней склав 11,18 – 12,18 років, виїздових 12,22 – 13,50 років, тобто коні знаходяться в кращому для спорту віковому періоді. Виходячи з вікової структури поголів'я в зв'язку із породною належністю, найкращі перспективи спортивного використання мають коні української верхової породи та західноєвропейської селекції.

В подальших дослідженнях було б доцільно визначити зв'язок спортивної роботоздатності із віком та статтю коней

Список використаних джерел

1. Федерация конного спорта Украины. Електроний ресурс. – [Режим доступу]: <https://ru-ru.facebook.com> › Места › Киев › Организация
2. Voss N. Geldings: Does The Ultimate Equipment Change Actually Impact Федерация конного спорта Украины. Електроний ресурс. – [Режим доступу]: <https://www.paulickreport.com/.../geldings-does-the-ultimate>.
3. Equestrian sports and breeding in Germany - European Equestrian. Електроний ресурс. – [Режим доступу]: http://www.euroequestrian.eu/Horse_Sports_and_Breeding_Juli..2016
4. Ленякина О.Г. Результативность лошадей различных пород в конном спорте России / О.Г. Ленякина, Е.С. Романов, Г.Ф. Сергиенко // Материалы Международной научной конференции посвященной 90-летию со дня рождения и 70-летию научной деятельности заслуженного деятеля науки РФ профессора Ю.Н. Барминцева, Дивово, 2005. – С. 70–72.
5. Заяц О. В. Спортивная работоспособность лошадей, выступающих в соревнованиях по троеборью / О. В. Заяц, Л. М. Линник, Т. А. Ковалевская // Ученые записки учреждения образования «Витебская государственная

академия ветеринарной медицины» : научно-практический журнал. – Витебск, 2012. – Т. 48, – Вып. 1. – С. 235–238.

6. Корнилова В.А. Оценка племенной ценности спортивных лошадей русской верховой породы / В.А. Корнилова, М.В. Бородкин; Е.Ф. Сизов // Известия Оренбургского государственного аграрного университета, Серия «Зоотехния», 2012. – С.114–177.
7. Сикорская И.И. Влияние некоторых зоотехнических показателей на спортивную работоспособность лошадей полукровных пород, выступающих в соревнованиях по конкуру и выездке / И.И. Сикорская В.А. Демин // Аграрная наука. – 2011. – № 6. – С. 27–29
8. K. Malinowski. How Much Exercise for a Senior Horse? - Expert how-to for English Электроний ресурс. – [Режим доступа]: <https://practicalhorsemanmag.com/.../how-much-exercise-for...>
9. Briggs К. Как стареют лошади Электроний ресурс. – [Режим доступа]: https://www.prokoni.ru/articles/548/kak_stareyut_loshadi.html .
10. Кузнецова Ю. Долго ли служит лошадь спорту? / Ю. Кузнецова// Коневодство и конный спорт. - 1989. - №7. - С. 26 -27.
11. Косульникова Н. Д. Оценка молодняка лошадей тракененской породы по экстерьеру и спортивным качествам [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://min.usasa.ru/> /Косульникова_Н._Д. Оценка молодняка лошадей